

Att vara taxeringsfunktionär

Av taxeringsnämndsordföranden Lars Bäck, Stockholm

Taxeringsfunktionärerna utgör en tålmodig och förnöjsam grupp!

Denna slutsats, naturligtvis alltför generell, drar man efter att en "säsong" och början på en andra ha tillhört det flertusenhövdade skrået.

Påståendet motiveras av det sätt på vilket taxerarna, enligt min ringa erfarenhet, stöds i sitt arbete.

Låt mig med några exempel visa vad jag menar.

Blanketter

"Kompositörerna" av den i år debuterande deklarationsblanketten har all heder av sitt arbete. Väl genomtänkt som den är, med som jag ser det få önskemål om detaljändringar, har den säkerligen gjort deklaranternas arbete lättare. Taxerarna har också fått det något bättre än tidigare genom att antalet papper att bläddra i har minskat.

Men svenska folkets bristande kunskaper om våra besvärliga skatteförfattningar kvarstår, och fantasirikedomerna när det gäller att begära avdrag tycks inte ha någon gräns. Även om "Behjälplig vid deklarationens upprättande" varit "landshövding Jarl Hjalmarsson på TV-kurs" kan granskningen föranleda en ganska omfattande korrespondens för att få fram "vad är sanning". Till hjälp för denna korrespondens finns ett antal av RSV och länsstyrelsen tillhandahållna blanketter. De skall, enligt uppmaning, ifyllas med skrivmaskin. Trots detta är blanketterna ej konsekvent anordnade för skrivmaskinsskrift! Översta raden sitter sålunda ofta så högt, att papperet fastnar i pappershållaren vid frammatning. Uppgifterna om deklarationsnummer och taxeringsår flaxar omkring som vilsna fåglar, olika placerade på olika blanketter som de är. Genom en ändrad formulering av ingressen på de blanketter som innehåller förfrågningar skulle förresten uppgiften om taxeringsår göras onödig, t ex "Granskning av Er i år inlämnade deklaration avseende förra året föranleder . . .". Då skulle man också undvika, att i texten prickade rader, som skall ifyllas med uppgifter, hamnar på olika platser så att tabulator ej kan användas.

Den kritiske läsaren kan med fog säga att förestående rör petitesser. Men det är trots allt så att "det är de små detaljerna som gör'et"! Med den tidsnöd arbetet bedrivs i känns varje onödigt handgrepp, hur litet eller föga tidsödande det än är, irriterande.

Andra hjälpmedel

Årets deklaranter fick genom "Dags att deklarerar" (24 A 4-sidor) och "Riksskatteverkets deklarationsupplysningar" (32 A 4-sidor) bättre hjälp än någonsin i sina

deklarationsbekymmer. Båda broschyrerna har försetts med mycket utförliga sakregister.

Taxerarna har som sig bör – om ock litet så småningom – fått utförligare material: en samling skatte- och taxeringsförfattningar samt en ”handledning”.

Enligt sistnämnda publikation bör i underrättelse om avvikelser från självdeklaration anges ”vilken författningsbestämmelse som ligger till grund för avvikelserna” (sid 51). Det förutsätts alltså att man ska använda skatteförfattningarna. Men försök hitta där! Kommunalskattelagen text som i årets utgåva omfattar 135 sidor, har i sakregistret ett (1, ETT!) uppslagsord! Tom Sveriges Rikets Lag, som ju har en del annat att pyssla med också, har fler hänvisningar till KL än ”expertsamlingen”!

Det minsta man kan begära av en uppslagsbok är att det finns ett så i detalj uppdelat sakregister, att vad man än söker och med vilket använt ord man än söker det så skall man med en enda blick i registret hamna på rätt sida, ja varför inte på rätt stycke på sidan.

I jämförelse med ”skatteförfattningarna” är handledningens register omfattande. Men ”sammanklumpning” av sidor — med jag tror 39 sidnummer under ett uppslagsord som maximum — gör att registret blir tidsödande att använda.

Till och med uppslagsord som har helt olika innebörd – text ”extra avdrag” – har alla hänvisningar ”klumpade”. De är visserligen ”bara” tio, men nog hade det varit mer lätthanterligt med text följande uppställning:

Extra avdrag :	Sid
– för dödsbo	000
– för en- och tvåfamiljsfastigheter	000
– vid folkpension	000

etc.

Vågar man förutsätta ett utförligt, detaljrikt, lättläst sakregister i nästa års utgåvor av båda publikationerna?

Tar man god tid på sig – vilket man sällan har – så hittar man kanske något om vad man söker. ”Handledningen” är emellertid skriven på ett sådant sätt, att vore det inte för de många – alltid nödvändiga? – rättsfallshänvisningarna så skulle den kunna läsas som nöjeslitteratur. Det är ju nästan spännande att text se problemen för den ogifte murerarbetaren i Greve (sid 85). Men det är definitivt inte nöjeslitteratur man vill leta i när flitens nattlampa lyser och leveransplanen pressar på! Då vill man snabbt veta vad som är adekvat i varje enskilt fall. För att ge ett exempel (från sid 83): Är det ”frånskild”, ”kvinnlig” eller ”bibliotekarie” som skall leda taxeraren till rätt beslut? Eller avses kort och gott ”ensamstående”? Varför i så fall inte skriva det!

Här har jag alltså utgått från att det väsentliga i angivet exempel inte är ”Marieholm (nära Landskrona)”. Därmed vill jag säga, att alla inadekvata ortnamn bör rensas bort. I det nämnda exemplet har den som inte är hemma i Skånes geografi föga att hämta. Tala i stället om avstånd, i kilometer eller timmar, om det är av betydelse, och frånvarotimmar om den uppgiften är väsentlig.

Vilken ledning har man förresten av ymnigt förekommande krontalsuppgifter utan

referenspunkter? Vad säger (sid 81) upplysningen att en chaufför år 1946 – för 25 år sedan! – fick 1 : 75 om dagen i lunchersättning?

Varför inte använda några av våra populära uppslagsböcker som föredöme vid layout och textutformning. Klart markerade ledord, kort koncis text utan oväsenligheter och utan utbroderingar av typen ”särskild noggrannhet bör ägnas . . .”.

Lönen

På den kurs som hugade aspiranter på taxeringsarbete genomgick 1970/71 gav snart sagt varje lärare besked om att lönen för det blivande arbetet skulle bli dålig.

Var och en, som vill göra ett gott taxeringsarbete, torde veta hur rätt lärarna hade!

Den filosofi som driver statens förhandlare att medvetet underbetala dem som söker se till att skattetrycket blir någorlunda rättvist fördelat, är obegriplig. Ännu mer obegripligt är det emellertid med den sena utbetalningen. För ett arbete, som påbörjas i mars och som avslutas senast vid halvårsskiftet, hela tiden utfört under mycket stark tidspress och på ”fritid”, kommer ett förskott till midsommar! Om man, enligt ”hotelsebrev” från länsstyrelsen, följt leveransplanen. Resten av lönen kommer i oktober, mer än ett halvt år efter det att arbetet påbörjats och mer än ett kvartal efter dess avslutande.

Ordet ”oförsynt” verkar milt i sammanhanget!

PS

Sedan förestående skrevs har ”Utdrag ur JO:s ämbetsberättelse 1972” kommit mig tillhanda.

Därur kan utläsas bl a att utropstecknet i ingressen ovan för inte så få taxerare skall ändras till ett frågetecken: ”Utgör taxeringsfunktionärerna en tålmodig och förnöjsam grupp?” Ty i Stockholm lämnar, enligt JO-berättelsen, 25 % arbetet varje år – ett procenttal som kanske får sin förklaring i en del av vad som framhållits ovan. Att döma av antalet deltagare i kurser för taxeringsfunktionärer är det nämnda procenttalet troligen tilltaget i underkant.

JO:s uttalanden ger också vid handen, att taxerarna bör ges ett tredje ovan ej nämnt epitet: ”slarviga.” Ty JO ger besked om hur dåliga vi taxerare är – eller åtminstone kan vara. Så det kanske inte är att undra på att vi slarvstakar får

– register som inte finns eller är tidsödande att använda

– blanketter som är ”motsträviga”

– ”uppslagsbok” med oklar uppställning, tyngande och bitvis onödig text

– dålig lön, sent utbetald.

Eller, hemska tanke, kan slarvet i de av JO givna exemplen helt enkelt bero på vad nu sagts!

Det framgår inte av JO:s berättelse om statskontoret före sitt mycket kostnadskrävande förslag om total omläggning av taxeringsorganisationen undersökt vad det ibland mindre goda taxeringsarbetet beror på.

Det framgår heller inte om JO före sitt tillstyrkande av statskontorets förslag funderat på eventuellt samband mellan "orsak" – dålig hjälp etc – och "verkan" – slarv.

Varför inte göra ett experiment: Ge taxerarna nästa år ordentliga, genomarbetade hjälpmedel och dessutom hyfsat betalt – och det skulle ändå bli mycket billigare än statskontorets förslag – och undersök sedan om JO:s dåliga betyg står sig.

D.S.

Redaktionen har bitt bitr. skattedirektören Christer Jarenius vid riksskatteverket att framföra några synpunkter i anledning av Bäcks inlägg, vilka följer här.

RSV har bl a till uppgift att framställa – förutom deklaraionsblanketter – s k hjälpblanketter, d v s sådana blanketter som kan vara taxeringsfunktionärerna till hjälp vid skriftväxling med skattskyldiga och myndigheter. För närvarande svarar vederbörande länsstyrelse för såväl konstruktion som distribution av flertalet hjälpblanketter. Detta gäller i vart fall blanketter, som avser förfrågningar av olika slag. RSV har från samtliga länsstyrelser samlat in exemplar av dessa blanketter. Detta har skett i avsikt att dels utreda behovet av dylika blanketter för skilda ändamål, dels befria länsstyrelserna från arbetet med att konstruera hjälpblanketterna. Vidare är det naturligtvis nödvändigt – inte minst för att underlätta arbetet för taxeringsfunktionärerna – att dessa blanketter erhåller en ändamålsenlig och enhetlig layout samt att anvisnings- och ledtexter görs lättbegripliga. Förbättringsarbeten i denna riktning pågår för närvarande.

Kritiken mot sakregistren i "Skatte- och taxeringsförfattningarna 1972" och "Handledning för taxering" är i stora delar berättigad. Sakregistren kommer att ses över och omarbetas till kommande år. Målet är därvid givetvis att göra innehållet i dessa böcker så lättillgängligt som möjligt för läsaren. Det bör emellertid påpekas att den av RSV utgivna arbetsrutinen för granskning av löntagardeklarationer, i vilken hänvisas till såväl lagparagrafer som sidor i Handledning för taxering, ofta mycket väl kan användas som sakregister.

Christer Jarenius